

través d'*escuilla*, deu ser deguda a la infl. del tipus *escullar/escullir* (DCEC II, 370a10-19) d'origen barrejat.

En llatí SCUTELLA tenia ü i era diminutiu de SCÜTRA (< SKUTR-LA) del mateix significat, i molt probablement (com ja es veu pel sentit) sense cap relació etimològica amb SCÜTUM 'escut' (cf. Ernout-M., etc., millor que l'antic Fick); altrament el vocalisme ü s'ha mantingut en part dels parlars italians i reto-romànics (*scodella* junt amb *scudella*), però quasi pertot en romànic i en els manlleus de les veïnes llengües germàniques (al. *schüssel*, etc. i potser bàltiques) apareix en la forma SCÜTELLA (REW, 7756; DCEC II, 364) deguda a la influència del nom parònim de l'escut, quantitat ja testificada en la baixa època per Priscia i en una rara variant arcaica SCÜTA usada només per Lucili.

DERIV.: *Escudell*, Conflent, sembla tractar-se d'una escudella esboscassada directament des dels troncs (cf. «a la cuyna», «perols y escudells») i no pas una post serrada com diu *AlcM. Escudellada. Escudellaire. Escudellam. Escudellar* 'distribuir l'escudella i menjar tal' [S. xv] general a tot el domini continental i Eivissa («hacer el plato», PzCabr.), fins a l'extrem Sud, com deduïm de la dita proverbial monoverina («sempre estan a punt a l'hora de *escuella*») («oportunismo ventajoso»: *Canyissaes*, 131); *escudellejar* mall. i men. *Escudeller* 'el lloc on es posen els plats', així des de l'extrem Nord (*eskudelê* a A. Ferrera i a Àreu, *-dîlê* a Tor de Vall Ferrera, 1932-3) fins a l'extrem Sud: «en aquella cova hi ha *eskudelêr* i tot per a ficar els plats», Alginet (1962); per comparança rústica a Manacor ho diuen del cap o cervell (AMAlcover) en val. Sud del ... *escudellam* de les dones («eixa té bon *escuella*», «mujer tetuda», *Canyissaes*, p. 124). *Escudelletta. Escudelli. Escudellina. Escudelló. Escudelloia. Escudellum*.

CRP.: *Escudellometre [c. 1915, primer usat en broma, com en un sàinet que recordo haver vist en un teatre barceloní per aquells anys] 'espècie de fognonet que porten els excursionistes en llurs excursions per escalfar-se sopes, cafè, etc.'; després acabà per usar-se com a nom seriós [c. 1930] emprat per muntanyencs i soldats.

Escuder, escudera, escuderia, escudet, V. escut Escudrinyar, V. escrutar Escugular, V. cugula Escuir, V. esquir Escuirar, V. cuïro Escuirol, V. esquirol Escuit, V. escull Escuixar, escuixatar, V. cuixa +Escuixendre, V. escoixendre Escuixarda, V. cruixillada Escuixolar, V. cuixa Escular, V. cul

ESCULL, 'seca o roca cantelluda que emergeix de l'aigua navegable', junt amb l'oc. *escuelh* i l'it. dial. *scoglio* (o *schéuggio*), prové d'un ll. vg. *SCÖCLU, variant inexplicada del ll. SCÖPŪLUS, gr. *σκόπελος*, id.; el fr. *écueil* fou manllevat de l'occità; el toscà i it. comú *scoglio* es prengué d'un dialecte del Nord d'Itàlia; i de l'italià el reberen el cast. *escollo* i el port. *escolho*. □ 1.ª doc.: c. 1330, Muntaner.

«Féu la via de Salern: aquí veérets gran via-fora, així que tot lo món paria que-n vengués; sí que l'al-

mirall donà la popa en terra, davant les *esculls* qui són endret de la meitat de la ciutat: e aquí, ab les ballestes, los ballesters hi faeren gran dan», Muntaner (§ 165, Casac. v, 30.18); «Mira sovent / brúxola, vent, / compàs e carta, / d'*esculls* t'aparta, / de naufragar / →», JRoig (*Spill*, 12758); «prop lo port de Aygues Mortes, en la scura nit, la nau tocà en un *scull* de roca, que tota s'obrí», Jo. Martorell (Ag. III, 176); L. d'Aversó *esculh, esculhs* (1439.19, *esculhs* 1519.5, amb un altre *esculh* 1439.20 i *esculha* 247.29, que deuen ser del verb *escollir*). Ja se'n serviren molt els escr. Renaix. des del començament: Verdager en *Canigó* i en l'*Atl.*: «Serrats, del regne fites, *esculls* y promontoris, / ab son alam pels ayres fan de la terra uns llims: / volant, volant, empayten les sòcols als cimboris, / y dels capgirats cingles devalla l'aygua als cims» (244), «m'afigurí veure als Atlants alcapremar aquelles roques y *esculls*, llançant-los contra'l cel» (p. xiv); seguit per C. i Llobera, G. Aguilar, etc.

Avui no és mot viu a gran part de la costa del Princ., en tot cas gens a Barcelona ni la rodalia, i segueix així Costa de Llevant enllà, incloent-hi Sant Pol, Blanes i més i tot, car solament hi usen una *seca, llosa, roca* (*farallons* a part, que ja són diferents); però més al Nord, i sobretot des del Ter,¹ el mot s'ha mantingut molt popular, p. ex. a tota la Costa Brava de l'Escala, a Colera (*askúls* d'en Xarandó), a la de Roses n'hi ha molts: *askúl* de *Tuñembón* (=Torrent-Bo), e. de la Mònica, de Cap-Blanc, del Currutaco, etc. (1958). També ho és en una altra zona de confusió de les dues laterals, en el Migjorn valencià: Xàbia (*l'escull de Sant Pere, l'e. de la Merda*, 1962) i fins a Santa Pola (*l'escull Roig, l'e. Negre*, 1963).

A les Illes es manté vigorós pertot, i s'hi pronuncia amb *j*: *askújz* des Bandejats a Banyalbufar, molts a la costa de Valldemossa, en el Port d'Andratx expliquen que *Es Pans* (Masc., 31-r-11) «són dos *askújs*» (1963-64). A Menorca dotzenes (com *S'askúj* de sa Bufera) a la costa de Fornells; *ets Escuis Redons, S'escui Llarg* i *S'escui de Dins* a Maó, i declaren que *N'Ofegat* «és un *askúj*» (1964); a Eivissa basta recordar *S'Escuy D(a)urat* entre els illots més destacats que l'envolten (BDLC XII, 52).

La *ú* com a resultat d'una ò tònica breu davant palatal és el tractament que s'havia d'esperar. I el mateix hem de dir de l'oc. ant. *escuelh*, ja documentat en el provençal R. Ferat (Vida de St. Honorat, S. XIII). Si el fr. *écueil* s'ha de mirar probablement com un occitanisme, no és per la seva fonètica sinó per la data moderna de la seva aparició: només hi ha un cas isolat d'*escueil* en el S. XIV, però encara en el XVI un autor va usar la forma italianitzant *escoigle*, prova que no era un mot usual en l'idioma.

Per altra banda no és autòcton en les altres llengües hispàniques. El cast. *escollo* és d'aparició ben tardana: per primera vegada el 1607 en Oudin i en Góngora, un poc més tard en Quevedo, en M. de Zayas i en Ovalle, historiador de Xile, però manca en els lèxics de c. 1500 (A. de Palència, Nebrija, *PAlc.*), i encara en Covarrubias (1611) i és estrany al llenguatge